

Muistio maa- ja metsätalousvaliokunnan kuulemiseen 15.10.2020

Maa- ja metsätalousministeriö, luonnonvaraosasto, metsä- ja bioenergiayksikkö
Metsäneuvos Marja Kokkonen

METSÄTALOUS

- TAE 2021

Toimialan kehitys

- Suomen metsäsektorilla on tapahtumassa iso muutos. Paperin tuotanto laskee edelleen, kartongin kasvaa ja uusia tuotteita kehitetään. Myös metsänkäsittelymenetelmät uudistuvat.
- Kuluvan vuoden metsäteollisuuden tuotantomääriin vaikuttivat paljon paitsi em. muutos, globaali taloustilanne, alkuvuoden lakot ja koronan mukanaan tuoma epävarmuus.
- Teollisuuspuun hakkuut laskevat ennusteen mukaan v. 2020 tasolle 56 milj. m³ vähenemisen painottuessa kuitupuuhun. Kotimainen rakentaminen on tukenut tukkipuun kysyntää. Yksityismetsien kantorahatulot ovat laskeneet tasolle 1,8 mrd. euroa, joskin yksikköhinnat ovat pysyneet suhteellisen vakaina.
- Vuonna 2021 metsäteollisuuden tuotannon ja viennin arvioidaan elpyvän paino- ja kirjoituspaperia lukuun ottamatta. Viennin arvolla mitattuna kartonki tulee ensimmäistä kertaa ohittamaan paperin. Myös sellun vienti virkistyy Kiinan vetoavulla.
- Vuonna 2021 puumarkkinoiden odotetaan elpyvän jossakin määrin erityisesti puutuoteteollisuuden ansioista sekä määrällisesti että kantohintojen osalta.
- Linkit Luken ja PTT:n suhdannekatsauksiin:
<https://www.luke.fi/tag/suhdannekatsaus/>
<https://www.ptt.fi/ennusteet/metsaala.html>

2021 TAE:n mitoitus

- 2021 TAE:ssa suoraan metsätalouteen budjetoidut määrärahat nousevat n. 21,794,14 milj. eurolla vuoden 2020 varsinaiseen talousarvioon verrattuna, mutta vähenevät 1,306 milj. eurolla, kun otetaan huomioon lisätalousarviot. Lisäystä aiheuttaa pääosin Metsäluonnon hoidon edistäminen (1 milj. euroa) ja valtionapu Suomen metsäkeskukselle (3,011 milj. euroa) sekä uusi metsitystukijärjestelmä (1,360 milj. euroa). Vähennystä on Metsähallituksen julkisissa hallintotehtävissä (-3,677 milj. euroa) lisätalousarviot huomioiden sekä Kemeran rahoituksessa (-3,0 milj. milj. euroa). Metsäalan kehittämishankkeiden rahoitusmahdollisuudet paranevat merkittävästi, kun hallitusohjelman mukaisesti Luonnonvara- ja biotalouden edistämiseen budjetoitu määräraha kohoaa 11,807 milj. euroa vuoden 2020 lisätalousarviot huomioiden.

30.40.22 Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen

- Momentti sisältää luonnonvara- ja biotalouden kehittämiseen tarkoitettuja määrärahoja ja se antaa hyvät mahdollisuudet esim. useita toimialoja koskevien luonnonvara- ja biotalouden kehittämishankkeiden toteuttamiseen. Momentilta rahoitetaan mm. hallitusohjelmaan sisältyvän maankäyttösektorin ilmasto-ohjelman kehittämishankkeita ja muita Kansallisen metsästrategian 2025 kehittämishankkeita.

Hankkeisiin sisältyy myös Tapio Oy:ltä ministeriölle hankittavia metsäalan palveluita. Ks. luku hallitusohjelman toimeenpano ja Kansallinen metsästrategia 2025.

- Valtion talousarviossa 2021 momentille ehdotetaan määrärahaa 43,452 milj. euroa, missä lisäystä vuoden 2020 talousarvioon ja IV lisätalousarvioon on 11,807 milj. euroa. Rahoituksen käytössä painottuu hallitusohjelman painopiste: Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi: Maankäyttösektorin ilmastopolitiikka (35,237 milj. euroa), ja Ravinteiden kierrätyksen kärkihanke (2,0 milj. euroa) sekä painopiste Elinvoimainen Suomi: Luonnon monimuotoisuutta vahvistavat toimet (0,5 milj. euroa). Muihin luonnonvara-alan ja biotalouden kokeilu- ja kehittämishankkeisiin käytetään 4,72 milj. euroa. Maankäyttösektorin ilmastopolitiikkaa toteuttavan metsitystukijärjestelmän rahoitukseen siirretään 1,360 milj. euroa momentille 30.40.47 ja järjestelmän toimeenpanoa varten ELY-keskuksille 0,368 milj. ja Metsäkeskukselle 0,315 milj. euroa. Muita vähennyksiä momentilla aiheuttaa kierrätyksen kärkihankkeen kertaluontoisen lisäyksen poisto (-1,2 milj. euroa).

30.40.44 Kemera-tuki

Kemera-tukeen esitetään ensi vuodeksi 53,23 milj. euroa eli määräraha supistuu 3,0 milj. euroa kuluvaan vuoteen verrattuna. Supistuminen johtuu määrärahojen siirroista Metsäkeskukselle Kemeraa seuraavan uuden kannustejärjestelmän tietojärjestelmän rakentamiseen (1,7 milj. euroa) viivyttyksettömän siirtymän varmistamiseksi sekä METSO-rahoituksen kohentamiseen (1,0 milj. ympäristötukeen ja 0,3 milj. euroa Metsäkeskukselle ohjelman toimeenpanon resursseihin). Myöntämisvaltuuteen esitetään 56,0 milj. euroa. Valtuus mahdollistaa aktiivisen hankerahoituksen tulevana vuonna.

- Metsäkeskus voi tehdä tukipäätöksiä voimassa olevan kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015), jäljempänä Kemera-laki, nojalla vuoden 2020 loppuun asti ja maksatuksia vuoden 2023 loppuun asti. Valtioneuvosto hyväksyi 5.10.2020 lakiesityksen, jolla em. lain voimassaoloaikaa jatkettaisiin 31.12.2023 saakka ja maksatuksia 31.12.2026 saakka.
- Tämän hetkisen arvion mukaan kuluva vuonna Kemera-tukea ei ole jäämässä juurikaan käyttämättä. Myös myöntämisvaltuuden ennustetaan kuluvaan lähes täysimääräisesti. Kuluva vuonna käyttämättä jäävä myöntämisvaltuus on käytettävissä vuonna 2021 tehtäviin tukipäätöksiin.
- Kemera-lain toimeenpanoon osoitetut määrärahat ja myöntämisvaltuus suunnataan alueellisissa metsäohjelmissa yksityismetsänomistajien metsänhoito- ja metsänparannustöiden tarvearvion perusteella.
- Myöntämisvaltuuden puitteissa hyväksytyjen tukipäätösten euromäärä on kasvanut 18,6 prosentilla syyskuun loppuun mennessä kuluvaan vuonna edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Varojen käyttö on lisääntynyt taimikon varhaishoidossa 35 %, nuoren metsän hoidossa 17 % ja terveyslannoituksessa 41 %. Alkuvuodesta tehty terveyslannoitusta koskeva valtioneuvostonasetuksen muutos on toivotulla tavalla lisännyt maanomistajien kiinnostusta suometsien tuhkalanhoitusta kohtaan. Sen sijaan kiinnostus suometsän hoitohankkeisiin on vähentynyt 20 % ja metsäteiden tekemiseen 35 % ja perusparantamiseen 15 %.
- Suometsän hoidon ja sekä metsäteiden rakentamisen ja perusparantamisen työmäärät ovat viime vuosina olleet vähäisiä tavoitteisiin nähden. Metsäteiden perusparannusmäärien väheneminen vaikuttaa pitkällä tähtäimellä teiden liikennöityvyyteen. Suomen metsistä neljännes on suometsiä. Niiden hoidossa tulee erityistä huomiota kiinnittää vesistö- ja ympäristövaikutusten suunnitteluun. Tämä

edellyttää useimmiten usean tilan yhteistä toimenpiteiden suunnittelua. Huolestuttavaa on, jos metsänomistaja-asiakkaille ei ole tarjolla riittäviä metsänhoitopalveluita usean tilan yhteishankkeina toteutettaviin suometsä- ja tiehankkeiden suunnitteluun ja toteuttamiseen.

30.40.22 ja 30.40.45 METSO-ohjelman rahoitus

- Momentilla 30.40.45 on käytettävissä 8,027 milj. euroa, josta käytetään KEMERA-ympäristötukeen noin 7 milj. euroa ja luonnonhoitohankkeisiin noin 1milj. euroa. Määräraha mahdollistaa METSO-toimenpiteet noin 3 400 hehtaarin alueella sekä monitavoitteisiin vesiensuojeluhankkeisiin. METSO Vnp:n tavoitteena vuoteen 2025 mennessä on suojella yhteensä 82 000 hehtaaria ympäristötuella ja luonnonhoitohankkeilla. Vuoden 2019 loppuun mennessä tavoitteesta on toteutettu runsaat 47 900 hehtaaria, josta ympäristötukisopimuksia noin 43 000 hehtaaria ja luonnonhoitotöitä noin 4 900 hehtaaria.
- Maa- metsätalousministeriön osalta ohjelman rahoitusta pitäisi nostaa METSO-ohjelman loppukaudelle 16,5 milj. € vuositasolle ja vuositavoite 6 200 hehtaariin, jotta 82 000 ha tavoitteeseen päästäisiin. Lisäyksestä arviolta 7 milj. euroa tarvittaisiin momentille 30.40.45 ja 2,5 milj. euroa Suomen metsäkeskuksen valtionapumomentille. Ympäristötuen korvaustaso on noussut johtuen mm. sopimusten lisääntymisestä eteläisessä Suomessa, kohdentumisesta runsaspuustoiisiin kohteisiin sekä vuoden 2019 lopussa annetusta uudesta asetuksesta ympäristötukikorvauksen laskennassa käytettävistä keskihinnoista sekä toimijoille maksetuista lisääntyneistä valmistelukorvauksista.
- METSO-ohjelmaa toteutetaan maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyönä. YM:n vastuulla oleva osuus METSO-ohjelman toteutuksesta (96 000 ha) tulee toteutettua HO 2019 –lisäyksillä.
- Momentin 30.40.22 määrärahasta käytetään noin 430 000 euroa Metson valtakunnallisten kehittämishankkeiden sekä verkostohankkeiden rahoittamiseen.

30.40.46 Suomen metsäkeskus

- Momentille esitetään 42 171 000 euroa, mikä on 3 011 000 euroa enemmän kuin kuluvana vuonna. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Metso-ohjelman toimeenpanon vaatima lisääntyvä työmäärä (0,3 milj. euroa siirtona momentilta 30.40.44), uuden metsitystukijärjestelmän hallinnoinnin lisäkustannukset (0,368 milj. euroa siirtona momentilta 30.40.22), metsätalouden uuden kannustejärjestelmän edellyttämän tietojärjestelmän kertaluonteinen rahoitustarve (1,7 milj. euroa siirtona momentilta 30.40.44) sekä palkkausten tarkistukset (0,643 milj. euroa).
- Metsäkeskus parantaa organisaation tuottavuutta kehittämällä toimipaikkaverkostoa, sähköistä asiointia, tietojärjestelmäarkkitehtuuria, metsätiedon hyödyntämistä sekä metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden neuvontapalveluita.
- Metsäkeskus parantaa laserkeilaukseen perustuvan paikkatiedon käyttöarvoa kehittämällä metsätalouden toimenpiteistä saatavan toteutustiedon käyttöä tietojen ajantasaistuksessa ja parantamalla luontotiedon laatua yhteiskunnan ja metsäsektorin toimijoiden tarpeita vastaavaksi.

30.40.47 Tuki joutoalueiden metsitykseen

- Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi metsityksen määräaikaisesta tukemisesta. Metsityksellä on tarkoitus lisätä metsäpinta-alaa ja hiilinieluja luonnon monimuotoisuutta heikentämättä. Tukimuoto on uusi ja liittyy hallitusohjelman mukaiseen maankäyttösektorin ilmastokokonaisuuteen. Tavoitteena on käynnistää vuonna 2021 yhteensä 2 000 hehtaarin metsitys.
- Momentille esitetään määrärahaa 1,36 milj. euroa ja myöntämisvaltuutta 5,4 milj. euroa.

30.40.53 Eräät luonnonvaratalouden valtionavut

- Momentille esitetään 1,132 milj. euroa, mikä on sama kuin vuoden 2020 rahoitus. Määrärahasta on tarkoitus käyttää 0,440 milj. euroa metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen ja sitä tukevaan kehittämistoimintaan sekä 0,692 milj. euroa avustuksina luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhteisöille.

30.64 Metsähallitus

- Metsähallituksen liiketoiminnan keskeisiksi palvelu- ja muiksi tavoitteiksi esitetään vuoden 2021 osalta seuraavaa: Metsähallituksen liiketoiminta on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä ja tuottaa tasaisen tuloutuksen omistajalle. Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen entistä paremmin luonnon monimuotoisuus ja ilmastokestävyys. Metsähallituksen liiketoimintojen kannattavuus säilyy hyvällä tasolla. Metsähallitus ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt lisääntyvät. Metsähallitus mahdollistaa osaltaan metsäbiotalouden raaka-ainehuollon. Metsähallitus pyrkii liiketoimintakäytössä olevien kiinteistöjen arvon nostamiseen ottaen huomioon yhteiskunnan kokonaishyöty.
- Liiketoiminnan tavoitteiden asettamisessa on huomioitu uudet omistajapolitiittiset linjaukset. Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen nykyistä paremmin taloudellinen kannattavuus, luonnon monimuotoisuus ja ilmastokestävyys. Tähän liittyviä toimenpiteitä ovat mm. monikäyttömetsien hiilinielun vahvistaminen esim. lisäämällä kasvua edistävää lannoitusta, valuma-aluekohtainen vesiensuojelun toimenpiteiden suunnittelu, peitteellisen metsänkäsitteilyn pinta-alan lisääminen uudistusluonteisissa hakkuissa sekä aktiivisten luonnonhoitotoimenpiteiden ohjelman toteuttaminen monikäyttömetsissä.
- Talousarvioesityksen selvitysosassa maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut Metsähallituksen liiketoiminnan vuoden 2021 tulostavoitteeksi (tilikauden tulos) 98,6 milj. euroa, josta olisi tarkoitus tulouttaa valtiolle 98 miljoonaa v. 2022. Verrattuna vuoden 2020 ennakoituun tulokseen ja siitä vuonna 2021 maksettavaan tuloutukseen tavoitteet ovat noin viidenneksen alhaisemmat. Syynä laskuun on uuden omistajapolitiikan yhteensovituslinjaukset, jotka laskevat tavoitetta noin 7,4 milj. euroa, sekä epävarmuus puumarkkinoiden kehityksestä.
- Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien osalta talousarvioesityksessä vähennyksenä on huomioitu kertaluonteiset lisäykset korjausvelan vähentämiseen (-0,15 milj. euroa) ja erävalvontaa (0,16 milj. euroa). Lisäyksiä ovat palkkauksen tarkis-

taminen (0,088 milj.) ja erävalvonta (0,2 milj. euroa). Maa- ja vesiomaisuuden sopimusten hallintajärjestelmän rakentamiseen liittyvä rahoitus (0,535 milj. euroa) on siirretty momentille 30.01.23.

- Vuoden 2020 lopussa maa- ja metsätalousministeriön kautta rahoitettavien virkistyskäyttöä ja luontomatkailua tukevien palveluvarustusten korjausvelka on noin 5,7 milj. euroa. Tämän lisäksi maastoliikenneväylien tarvittava täydennysrahoitus olisi noin 0,5 milj. euroa. Toiminnan kehittämiseen ja luontomatkailun edellyttämiin uusinvestointeihin olisi ei tällä määrärahasolla ole mahdollisuuksia.
- Ympäristöministeriön ohjauksessa olevien Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien määrärahat ovat talousarvioesityksen momentilla 35.10.52.

Hallitusohjelman linjaukset ja Kansallinen metsästrategia 2025

- Metsäpolitiikan toimeenpanoa ohjaa Kansallinen metsästrategia 2025 hallitusohjelmassa päätettyjen painotusten mukaisesti
- Hallitusohjelman mukaisesti hiilinieluja ja –varastoja vahvistetaan lyhyellä ja pitkällä tähtäimellä.
 - Laaditaan maankäyttösektorin ilmasto-ohjelma, joka tulee sisältämään toimenpiteet mm. metsien kasvun ja terveyden edistämisestä, suometsien ilmastokestävästä hoidosta, soiden ja turvemaiden päästöjen vähentämisestä ja metsäkadon vähentämisestä sekä metsäkäsittelymenetelmien monipuolistamisesta ja hiilinielujen vahvistamisesta; ohjelma laaditaan vuonna 2021, hankekokonaisuuden/ohjelman yksittäisten hankkeiden rahoitus käynnissä.
 - Metsähallituksen omistajapoliittiset linjaukset päivitetään siten, että yhteensovitetään paremmin kestävä metsätalous, puun saatavuus, luonnon monimuotoisuus virkistyskäyttö, ilmastopolitiikan tavoitteet ja maankäytön eri muodot. Metsähallitukselle asetetaan hiilinielutavoite; hyväksytty huhtikuussa 2020
 - Edistetään korkean jalostusarvon tuotteiden ja pitkään hiiltä varastoivien tuotteiden tutkimusta ja tuotekehitystä sekä sivuvirtojen hyödyntämistä; meneillään
 - Metsälain toimivuus arvioidaan; arvioitu, tulokset huomioitu ja jatkoselvitys meneillään
 - Kestävän metsätalouden rahoitusjärjestelmä uudistetaan painottaen aktiivista ja oikea-aikaista metsien hoitoa ja luonnonhoitotoimia sekä ottaen huomioon hiilensidonnassa kasvattaminen ja luonnon monimuotoisuuden parantaminen sekä metsätieverkon ylläpito; suunnittelu käynnissä.
 - Jatketaan panostamista hiilinielujen tutkimukseen, hiilensidonnassa mittaukseen ja laskentamallien kehittämiseen; käynnissä hankkeita + laajempi hankehaku tulossa
 - Pilotoidaan hiilen sidonnassa ja varastoinnin markkinoita kotimaassa kuitenkin siten, ettei sillä korvata päästövähennyksiä; selvityksiä meneillään
- Hallitusohjelman mukaisesti pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen Suomessa
 - Toteutetaan heikentyneiden elinympäristöjen tilan parantamisen toimenpideohjelma; HELMI-ohjelmaa laaditaan ja hankkeita toteutetaan etupainotteisesti

- METSO-ohjelmaa jatketaan ja uudistetaan sekä korotetaan sen rahoitusta; rahoitusta korotettu, jatko vuodesta 2025 eteenpäin suunnitteilla yhdessä HELMI-ohjelman suunnittelun kanssa.
- Metsähallituksen luontokohteiden korjausvelkaa vähennetään suunnitelmallisesti vaalikauden mittaisella ohjelmalla ja korotetaan luontopalveluiden perusrahoitusta. Parannetaan luontomatkailun harjoittamisen edellytyksiä eri puolella Suomea; toteutettu ja meneillään
- Pilotoidaan ekologisen kompensaation käyttöä; pilottikohteet valittu YM:ssä osana LSL-uudistusta
- Edistetään talousmetsien luonnonhoitoa. Myös Metsähallituksen mailla edistetään jatkuvan kasvatuksen menetelmiä; meneillään
- Kansallinen metsästrategia (KMS) 2025 päivitettiin 21.2.2019 valtioneuvoston päätöksellä. Strategialle asetetut päämäärät ovat:
 - Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö metsiin perustuville liiketoiminnoille
 - metsäala ja sen rakenteet uudistuvat ja monipuolistuvat
 - metsät ovat aktiivisessa, taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävässä ja monipuolisessa käytössä
- Kansallista metsästrategian toteuttamiseksi on priorisoitu 11 hanketta. Niiden lisäksi metsästrategian tavoitteita toteutetaan myös osana jokapäiväistä kehittämissi-työtä ml. alaisen hallinnon tulossopimusten toimeenpano sekä muiden strategioiden ja ohjelmien toteuttamista. Keskeiset hankkeet ilmenevät oheisesta kuvasta:

- MMM:n rahoittamat toimenpiteet v. 2021 liittyvät hallitusohjelman mukaisesti kokonaiskestävyyden edistämiseen, kestävä metsänhoidon ml. ilmastokysymykset, talousmetsien luonnonhoidon ja luontotiedon käytön edistämiseen, metsänomistusrakenteen kehittämiseen sekä metsäalan tutkimus- ja kehitystoimintaan. Tutkimustoiminnalla on suuri merkitys metsiin perustuvan biotalouden kehittymiselle, jota rahoitetaan osana Luonnonvarakeskusta momentilta 30.01.05. Kansallisen metsästrategian toteutuminen edellyttää myös muiden hallinnonalojen panostusta.

- Kansallisen metsästrategian strategisten hankkeiden rahoitusta koskevat kysymykset käsitellään ja niistä päätetään vuosittain valtiontalouden kehys- ja talousarvioprosesseissa. Strategian tavoitteet ovat perustana julkisen talouden suunnitelmien ja niihin sisältyvien valtiontalouden kehysten ja talousarvioiden valmistelussa. Strategiaa toteutetaan näiden puitteissa, v. 2020-21 painottuen maankäyttösektorin ilmasto-ohjelman kanssa yhteisiin hankkeisiin.

Metsästrategia 2025:n keskeiset rahoituslähteet ja METSO-ohjelman rahoitus

(milj. euroa)	2020 TA, LTAt	2021 TAE
Kehittämishankekerahoitus: Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen* (30.40.22)	29,045 +2,600	43,452
Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (30.40.46)	39,160	42,171
Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (30.40.44)	56,230	53,230
Metsäluonnon hoidon edistäminen (30.40.45)	7,027	8,027
Tuki joutoalueiden metsitykseen	-	1,360
Eräät luonnonvaratalouden valtionavut (30.40.53)	1,132	1,132
Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (30.64.50)	8,692 +3,100	8,115
VALTUUS		
Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (30.40.44)	44,000	56,000
Tuki joutoalueiden metsitykseen (30.40.47)	-	5,400

* Määräraha sisältää uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttöä ja biotaloutta edistäviin kokeilu-, kehittämis-, investointi- ja vienninedistämissuunnatun rahoituksen, josta metsäalan hankkeet muodostavat osan. Määrärahalla toteutetaan maankäyttösektorin ilmastopolitiikkaa maa- ja metsätaloudessa. Samoin se sisältää hankkeet, joilla edistetään luonnonvarojen käyttöön ja suojeluun liittyvien tietojärjestelmien ja -varantojen kehittämistä, luonnon monimuotoisuuden turvaamista ml. METSON valtakunnalliset kehittämis- ja verkostohankkeet sekä luonnon virkistys- ja matkailukäyttöä.